

MAARIFA KATIKA CHAGUO YA CHANJO - MASWALI YANAYOULIZWA MARA KWA MARA (ILISASISHWA MWISHO MEI 2021)

Mazungumzo na uamuzi wako wa kupata chanjo au la ya COVID-19 yanaanza sasa. Chanjo ni muhimu. Kilicho muhimu zaidi ni CHAGUO lako. Wakati wa kufanya maamuzi kuhusu kupata chanjo, CHAGUO NI LAKO.

- Una udhibiti wa kile kinachofanyika mwilini mwako.
- Inaweza kuwa vigumu kufanya maamuzi ambayo hauhisi sawa kwako wakati hauna habari zote.
- Majeraha yasiyotatuliwa, yasiyokubalika na yasiyotibiwa yamekuza hofu yanayoeleweka na kutoaminiana.
- Unahitaji habari ya kuaminika, inayotegemea ukweli ili kufanya chaguzi ambazo ni bora kwako.

MAJARIBIO YA CHANJO

Chanjo ni nini na inafanya kazi vipi?

Chanjo ni bidhaa inayosaidia mfumo wa kinga ya mwili wa mtu kuzalisha kinga ya ugonjwa maalum, ili kumlinda mtu huyo kutokana na ugonjwa huo. Chanjo husaidia kinga yako kutambua na kuharibu virusi wakati ambapo mwili wako unapokuwa wazi kwa virusi hivi kutoka kwa watu wengine. Kwa miaka mia moja yaliyopita, chanjo zimetengenezwa ili kupambana na ndui, polio, surua, matumbwitumbwi, surua ya Ujerumani, hepatiti, na zaidi.

Chanjo ni muhimu kwa nini?

Chanjo ni moja ya zana zinazopatikana ili kuzuia janga. Zinaboresha mfumo wa kinga yako ili ukiwa wazi kwa virusi, unaweza kupambana nayo. Hatua zingine, kama kuvaa barakoa, kunawa mikono yako na umbali wa kimwili, yanasaidia kupunguza uwezekano wako wa kuwa wazi au kueneza virusi.

Majaribio ya kliniki ni nini?

Majaribio ya kliniki ni sehemu muhimu ya kuamua usalama wa chanjo na ufanisi. Madhumuni ya majaribio ya kliniki ni kuzalisha data ya kisayansi na usalama kwa Utawala wa Chakula na Dawa ya Marekani (FDA) kukagua na kuweka msingi mapendekezo yao. Hivi sasa, Pfizer, Moderna na Johnson & Johnson wamekamilisha majaribio ya kliniki ya Awamu ya 3 yanayohusisha maelfu ya washiriki. Majaribio hayo yalibaini usalama na ufanisi wa chanjo. Pfizer, Moderna na Johnson & Johnson wamepokea kibali cha matumizi ya dharura kutoka kwa FDA kusambaza chanjo zao nchini Marekani.

Ni nani aliyejaribiwa katika majaribio ya kliniki ya COVID-19?

Jaribio la kliniki la Pfizer liliandikisha washiriki 44,000+ duniani na kati yao, 42% ni wa asili tofauti za kikabila na mandharinyuma. Moderna liliandikisha washiriki 30,000b wa majaribio, ikiwa ni pamoja na washiriki 6,000 wa Kihispania na 3,000 Weusi. Majaribio ya Johnson & Johnson yanajumuisha zaidi ya 40,000 ya washiriki ikiwa ni pamoja na watu Weusi 8,515 na Wahispania 19,000.

Ni nini Idhini ya Matumizi ya Dharura (EUA)?

Idhini ya Matumizi ya Dharura (EUA) inaruhusu Utawala wa Chakula na Dawa ya Marekani (FDA) kuidhinisha chanjo au dawa katika kuitikia dharura ya afya ya umma. EUA inaweza kupewa kwa matibabu ambayo "yanaweza kuwa na ufanisi," au kwa kiwango cha chini cha ushahidi kuliko yenye ingehitajika kwa idhini kamili ya FDA. FDA ilikagua miezi miwili hadi mitatu ya data ya usalama na ufanisi kabla ya kutoa EUA kwa chanjo za COVID-19. Mnamo Desemba 2020, FDA iliidhinisha chanjo za Pfizer na Moderna kwa matumizi ya dharura nchini Marekani. Mnamo Februari 2021, FDA iliidhinisha EUA kwa chanjo ya Johnson & Johnson.

Ikiwa nitaamua kupata chanjo, ni chanjo ipi ya COVID-19 ninapaswa kuchukua?

Ukiamua kupata chanjo, inashauriwa upate chanjo yoyote inayopatikana kwako. Ukipata Moderna au Pfizer, hakikisha kuwa umepata dozi zote mbili ya 1 na ya 2. Usipopata dozi ya 2, hautapata ulinzi kikamilifu. Ukipata chanjo ya Johnson & Johnson, utaitaji dozi 1 tu. Hivi sasa, chanjo za COVID-19 za Pfizer, Moderna na Johnson & Johnson zinapatikana nchini Marekani. Majaribio ya kliniki yameonyesha kuwa chanjo zote 3 hufanya kazi vizuri kukuinga dhidi ya kupata COVID-19, kupunguza uwezekano wa kupapat mauguzi hatari kutokana nayo, na kupunguza kulazwa hospitalini na vifo kutokana na COVID-19.

Ni lini chanjo za COVID-19 zitakuwa na idhini kamili ya FDA?

Haijafahamika bado ni lini chanjo hizo zitakuwa na idhini kamili ya FDA.

Ilichukua miaka minne kupata chanjo ya matumbwitumbwi, chanjo ya COVID-19 inawezaje kuwa salama na kupimwa kabisa haraka?

Kulikuwa na mambo mengi ambayo yalisaidia chanjo za COVID-19 kuendelezwa kwa kasi sana. Kiasi kikubwa cha rasilimali ziliwekezwa ili kufadhili utafiti wa msingi na majaribio ya kliniki, ikaharakisha sana mfululizo wa wakati. Badala ya kujenga maeneo mapya ya majaribio, wanasayansi walijiunga na zilizopo; hivyo, kuokoa muda. Zaidi ya hayo, kiasi cha maambukizi katika jamii iliruhusu wanasayansi kulinganisha kwa haraka idadi ya watu waliochanjwa na wenye hawakuchanjwa na kwa hitimisho kuonyesha kuwa chanjo hiyo ilifanya kazi. Mwisho, lakini sio hayo tu, idadi kubwa ya wafu wa kujitolea

wenye ujasiri waliokuwa tayari kujaribu chanjo "mapya" wakati wa majaribio ya kliniki ilisaidia kuharakisha mchakato huo.

Kuna aina mpya ya virusi vya korona nchini Uingereza. Chanjo bado itakuwa na ufanisi?

Kwa mujibu wa data zinazobadilika, ulinzi unaopatikana kutoka kwa chanjo za sasa (Moderna, Pfizer, na Johnson & Johnson) unahifadhiwa dhidi ya kuzunguka kwa aina mbalimbali za virusi, ingawa ufanisi unaweza kutofautiana na bado hayajulikani.

Je, chanjo zitakuwa za lazima?

Hakuna mipango katika ngazi za serikali kulazimisha chanjo.

UFANISI

Chanjo za COVID-19 zinafaulu vipi?

Majaribio ya kliniki yameonyesha kuwa chanjo zote 3 hufanya kazi vizuri kukuinga dhidi ya kupata COVID-19, kupunguza uwezekano wa kupata mauguzi hatari kutokana nayo, na kupunguza kulazwa hospitalini na vifo kutokana na COVID-19. Hii ni kweli kati ya kila umri, jinsia na kabila, miongoni mwa watu walio na hali za magonjwa ya msingi, na wale ambao tayari wameshapata COVID-19. Katika majaribio ya kliniki, chanjo za Pfizer na Moderna zilikuwa 95% kwa ufanisi wa kuwalinda watu dhidi ya kuugua COVID-19, ikilinganishwa na watu waliopata placebo (sindano isiyo na viungo hai). Chanjo ya Johnson & Johnson ilikua na ufanisi wa 67% kwa kuwalinda watu dhidi ya kuugua COVID-19.

Je, chanjo ya Johnson & Johnson inafanya kazi vizuri kama chanjo ya Pfizer au Moderna?

Katika majaribio ya kliniki, chanjo za Pfizer na Moderna zilikuwa 95% kwa ufanisi wa kuwalinda watu dhidi ya kuugua COVID-19, ikilinganishwa na watu waliopata placebo (sindano isiyo na viungo hai). Chanjo ya Johnson & Johnson ilikua na ufanisi wa 67% kwa kuwalinda watu dhidi ya kuugua COVID-19. Sababu ya matokeo tofauti inaweza kuwa kwamba chanjo ya Johnson & Johnson ilijaribiwa katika nchi zilizo na aina kadhaa za virusi vya COVID na wakati ambapo idadi ya kesi ilikuwa juu sana katika baadhi ya nchi hizo. Kesi zaidi humaanisha fursa zaidi ya maambukizi. Pfizer na Moderna zilijaribiwa kabla ya aina hizi kuenea. Wakati watu wengine wanaweza kuwa walipata dalili kali baada ya kupata ugonjwa wa virusi vya COVID-19 hata baada ya kupata chanjo ya Johnson & Johnson, hata hivyo ilifanya kazi kama vile chanjo ya Pfizer au Moderna kuzuia ugonjwa hatari au kifo.

Je, chanjo ya Johnson & Johnson inakosa kufanya kazi vizuri kwa sababu ni sindano moja tu?

Hapana, chanjo ya Johnson & Johnson haikosi kufanya kazi vizuri kuliko chanjo za Pfizer na Moderna kwa sababu ni sindano 1 tu, sio 2. Wakati majaribio ya kliniki ya chanjo hizi 3 yalionyesha matokeo tofauti kidogo, hii haitokani na idadi ya dozi.

Itachukua muda gani baada ya kuchanjwa kwa chanjo kuanza kufanya kazi?

Ikiwa utapata chanjo ya Moderna au Pfizer, utalindwa kikamilifu wiki 2 baada ya dozi yako ya 2. Hakikisha umeweka ratiba ya dozi yako ya 2 unapopata dozi yako ya 1 ya chanjo. Ikiwa utapata chanjo ya Johnson & Johnson, utalindwa kikamilifu wiki 2 baada ya dozi yako ya 1 ambayo ni hiyo tu.

Nikichanjwa, chanjo itanilinda kwa muda gani dhidi ya COVID-19?

Bado haijafahamika ni kinga ya muda gani itadumu kwa chanjo. Urefu wa ulinzi bado unachunguzwa.

USALAMA

Je, chanjo za COVID-19 ni salama?

Chanjo za COVID-19 za Pfizer, Moderna, na Johnson & Johnson katika majaribio za kliniki zimejaribiwa kwa makumi ya maelfu ya watu na zimepita mahitaji ya usalama. Hadi leo, kati ya watu ambao wamepokea mfululizo kamili wa dozi mbili, hakuna matukio mabaya yameripotwa. Mifumo ya ufuatiliaji wa usalama wa chanjo ipo ili kukusanya data ya madhara. Ikiwa tukio lisilotarajiwa linaonekana, wataalamu wanajifunza haraka zaidi ili kupima ikiwa ni wasiwasi wa kweli wa usalama. Wataalamu wataamua hapo kama mabadiliko yanahitajika katika mapendekezo ya chanjo Marekani. Ufuatiliaji huu ni muhimu ili kusaidia kuhakikisha kuwa faida zinaendelea kuzidi hatari kwa watu wanaopata chanjo.

Je, madhara ya chanjo ni yapi?

Kama chanjo yoyote, chanjo za COVID-19 zinaweza kuwa na madhara. Hizi kawaida si kali na hutoweka baada ya siku chache. Madhara mengi ni dalili kuwa mwili wako unajenga kinga kutoka kwa virusi. Kwa chanjo za Pfizer na Moderna, madhara yanaweza kutokea mara nyingi zaidi baada ya dozi ya pili, lakini hutokea mara chache kati ya watu wazima. Madhara za kawaida ni pamoja na: Maumivu pale ambapo umedungwa, Homa au baridi, Uchovu (kuhisi uchovu), Kuumwa na kichwa, Maumivu ya Misuli, na Kuharisha. Madhara makubwa zaidi au ya muda mrefu kwa chanjo yanawezekana lakini ni wakati nadra sana. Chanjo zinaendelea kufuatiliwa ili kujua kuhusu madhara yoyote nadra.

Je, kupata chanjo ya COVID-19 inahakikisha kuwa sitapata virusi?

Kama ilivyo na chanjo yoyote, hakuna uhakikisho kwamba hautapata virusi, lakini dalili za mapema ni kwamba chanjo za COVID-19 za Pfizer, Moderna na Johnson & Johnson ni karibu 95% (Pfizer na Moderna) na karibu 70% (Johnson & Johnson) ya ufanisi katika kulinda dhidi ya ugonjwa mkali wa COVID-19. Ikiwa umechanjwa na bado unaambukizwa, tunaamini uwezekano wa dalili yasiyo makali ukipata ugonjwa. Hiyo ndiyo sababu ni muhimu sana kuendelea kuvaa barakoa yako, kunawa mikono yako na kuendelea kudumisha umbali wa kijamii.

Ninaweza kupata COVID-19 kutoka kwa chanjo?

La. Huwezi kupata COVID-19 kutoka kwa chanjo. Hiyo ni kwa sababu chanjo haitumii virusi vilivyo na uhai ila mpango makini kwa sehemu ya virusi.

Ninaweza kupata COVID-19 baada ya dozi ya kwanza ya chanjo?

Kuna uwezekano wa kupata COVID-19 kati ya muda unapopata chanjo na wakati mwili wako utakapojenga kinga kikamilifu. Hii ni kwa sababu inachukua mwili wako angalau wiki 2 baada ya kupata chanjo kujenga kinga. Dozi ya 1 ya chanjo ya Pfizer na Moderna inatoa ulinzi mdogo tu kwa kupata COVID-19. Haulindwi kikamilifu hadi wiki 2 baada ya kupata dozi yako ya 2. Chanjo ya Johnson & Johnson inahitaji dozi 1 tu, na utalindwa kikamilifu wiki 2 baada ya kuipata.

Nikichanjwa, je, ninahitaji kuendelea kuvaa barakoa, kunawa mikono yangu, na kuangalia umbali wangu?

Ndiyo. Kwa wakati huu, inashauriwa hata kama utachanjwa, unapaswa kuendelea kuvaa barakoa, kunawa mikono yako, umbali wa kimwili angalau futi sita na wengine na kuepuka mikusanyiko mikubwa (hasa ndani ya mijengo) na uwezekano hadi watu wengi wawe na kinga ya ugonjwa wa virusi vya COVID-19 na kesi katika jamii zimepungua kwa kiasi kikubwa.

Nikikataa chanjo sasa, ninaweza kubadilisha mawazo yangu baadaye mara tu Itakapoidhinishwa na FDA?

Ndiyo.

Ikiwa tiyari nimeshapata COVID-19, je, ninahitaji kupata chanjo?

Unapaswa kuzingatia kupata chanjo kwa sababu baadhi ya watu ambao wamekuwa na virusi wanapata maambukizi tena. Pia, haijulikani ni muda gani kinga itadumu baada ya kuwa na COVID-19 na inaweza kutofautiana kutoka mtu hadi mtu.

Nikiamua kupata chanjo, nitahitaji kutoa taarifa gani?

Unachohitaji kutoa kitatofautiana kwa kila mtoa chanjo. Kama ilivyo na miadi ya daktari wa kawaida, unapaswa kupiga simu mbele ili kuuliza nini utahitaji kutoa. Mifano yanaweza kujumuisha leseni ya dereva na maelezo ya mtoaji wa bima, ikiwa inafaa.

Habari zangu zitatumika vipi?

Habari zako za huduma ya afya yatakuwa salama. Haiwezi na haipaswi kutumiwa kwa njia zisizo na maadili. Habari ndogo ya kibinafsi yanaripotiwa kutoka kwenye eneo lako la chanjo kwa serikali ya jimbo na serikali ya shirikisho.

Ni salama kumpatia mtoto wangu chanjo?

Majaribio ya awali ya kliniki hayakujumuisha watoto. Hivyo kwa sasa, hakuna chanjo kwa watoto chini ya miaka 16 kwa sababu uchunguzi zaidi yanahitaji kukamilishwa. Hata hivyo, chanjo ya Pfizer imeidhinishwa kwa matumizi ya dharura ili kuchanja walio na miaka 16 na zaidi. Watu wenye umri wa miaka 18 na zaidi wanaweza kupata chanjo ya Moderna Johnson & Johnson.

Ni salama kwa wanawake wajawazito kupata chanjo?

Wanawake wajawazito hawakujumuishwa katika majaribio ya COVID-19 ya kliniki ya Moderna au Pfizer. Hii inamaanisha kuwa hakuna data za kuonyesha jinsi chanjo inavyofanya kazi kwa wanawake wajawazito. Hata hivyo, kulingana na jinsi chanjo za COVID-19 zinavyofanya kazi, wataalamu wanafikiri kuwa hakuna uwezekano wa nafasi maalum ya madhara kwa wanawake wajawazito. Tafiti kadhaa zimeonyesha kuwa wanawake wajawazito wanaopata COVID-19 wana uwezekano mkubwa wa kuwa na kesi kali zaidi. Ukiwa mjamzito, ongea na daktari wako ili ujifunze zaidi kuhusu kupata chanjo.

Je, shule zinahitaji wanafunzi kupokea chanjo ya COVID-19, sawa na matumbwitumbwi na surua? Je, vikwazo vitawekwa kwa mtoto wangu ikiwa tutakataa kutoa chanjo?

Kwa wakati huu, wanafunzi hawatakiwi kupata chanjo ya COVID-19. Inaweza kuchukua muda kabla ya moja kuidhinishwa na kupatikana kwa watoto.

KUSAMBAZA

Nani anastahili kupata chanjo ya COVID?

Watu wote wazima Missouri na Illinois wanastahili kupokea chanjo ya COVID-19.

Ni wapi ninaweza kupatiwa chanjo?

Chanjo inapozidi kusambazwa na serikali ya shirikisho, watoa chanjo elfu kadhaa watapatikana, ikiwa ni pamoja na lakini haikomei kwa ofisi za madaktari, maduka ya dawa za rejareja, hospitali, na Vituo vya Afya vilivyo Hitimishwa na Shirikisho (FQHCs). Wakazi wa Missouri wanaweza kujiandikisha kupata chanjo ya COVID-19 katika covidvaccine.mo.gov/navigator na wakazi wa Illinois wanaweza kujiandikisha katika coronavirus.illinois.gov/s/vaccination-location.

Chanjo ni ya bure?

Watu wote, ikiwa ni pamoja na wale wasio na bima, wataweza kupata chanjo bila malipo. Hakuna mtu anayeweza kulipishwa chanjo ya COVID-19. Ikiwa inatumika katika hali yako, watoa chanjo wanaweza kutoza ada ya utawala kwa bima, Medicaid au Medicare.

UJIRI NA CHANJO

Ninahitaji kupata chanjo ya COVID-19 ili kutumika?

Hakuna lazimisho la shirikisho au jimbo ya kupokea chanjo ya COVID-19. Vituo vya Kudhibiti na Kuzuia Magonjwa (CDC) vinapendekeza chanjo kwa Wamarekani wote wenye umri wa miaka 16 na zaidi.

Mwajiri wangu anaweza kuhitaji kwamba nipokee chanjo ya COVID-19 kabla ya kurudi kazini?

Ni juu ya kila mwajiri wa kampuni binafsi kuamua kama wanataka kuhitaji wafanyakazi wao kupata chanjo.

Nini kitatokea ikiwa nitakataa kupata chanjo?

Hakuna athari za kisheria (kama vile faini, vikwazo au adhabu) kwa kukataa chanjo. Ikiwa hautachanjwa, hutalindwa dhidi ya virusi vinavyosababisha COVID-19. Zaidi ya hayo, utakuwa katika hatari ya kusambaza virusi hivi hatari kwa wafanyakazi wenzako na wapendwa.

Ninaweza kufutwa kazi kwa kukataa chanjo ya COVID-19?

Ndiyo, makampuni binafsi yanaweza kukufuta kwa kutopata chanjo ya COVID-19, kwani baadhi yao wanafikiria kupata chanjo kama sehemu ya masharti ya ajira. Makampuni mengi bado hayajaweka sera. Baadhi ya wafanyakazi wanaweza kusamehewa kupata chanjo kutokana na sababu za kiafya au kidini.

MAFUA YA MAKALI NA COVID-19

Ikiwa nina mzio wa chanjo ya mafua ya msimu, ninapaswa kupata chanjo ya COVID-19?

Unapaswa kuongea na mtoa huduma wako wa matibabu ili kukusaidia kubaini hatari. Itategemea hasa kile kinachokupa mzio na ikiwa hiyo ni sehemu ya chanjo ya COVID-19.

Chanjo ya mafua itanilinda dhidi ya kupata virusi vya korona?

Mafua makali (flu) na COVID-19 ni ya familia mbili tofauti za virusi, hivyo chanjo moja haiwezi kubadilishana na nyingine. Ni muhimu pia ufikirie kupata chanjo ya mafua makali mwaka huu.

Je, ninahitaji kupata chanjo ya mafua na chanjo ya COVID-19?

Chanjo ya mafua ya msimu haitakulinda dhidi ya COVID-19. Kuambukizwa na mafua na COVID-19 wakati mmoja kunaweza kusababisha ugonjwa mkali zaidi, ndiyo sababu ni muhimu zaidi sasa kuliko hapo awali kufikiria kupata chanjo ya mafua na chanjo ya COVID-19.

Taarifa ilitolewa na:

- Missouri - <https://covidvaccine.mo.gov/>
- Illinois - <https://www.dph.illinois.gov/covid19/vaccination-plan>
- Vituo vya Kudhibiti na Kuzuia Magonjwa (CDC) - <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/index.html>
- Utawala wa Chakula na Dawa wa Marekani (FDA) - <https://www.fda.gov/emergency-preparedness-and-response/coronavirus-disease-2019-covid-19/covid-19-vaccines>
- Kikosi cha Kazi cha Janga la Mji Mkubwa wa St. Louis